

Soğuk İklim Bölgelerinde Çocuk Oyun Alanı Tasarım Kriterlerinin Belirlenmesi

Ali Can KUZULUGİL^{1*}, Başak AYTATLI²

^{1*}Atatürk University Faculty of Architecture and Design, Department of Landscape Architecture,

²Atatürk University Faculty of Architecture and Design, Department of Landscape Architecture

*ali.kuzulugil@atauni.edu.tr

Özet

Doğa her mevsim çocukların fiziksel aktivite, deney, keşfetme ve yönetme konusundaki temel ihtiyaçlarını teşvik etmektedir. İyi bir açık hava oyun alanı çocukların gelişim ihtiyacını karşılamalıdır. Çocuk oyun alanları tasarımlarında farklı ihtiyaçlara, farklı yaş gruplarına, farklı engellere ve mevsimlere göre adaptasyon yapılması gerekmektedir. Günlük oyun alanları, büyük ölçüde çocukların oynama şeklini belirlemekte ve iyi bir açık hava oyun alanının tasarımı bu bakımdan çocukların motor gelişimi ve konsantrasyon becerileri açısından büyük değer taşımaktadır. Oyun alanları çocuk oyunları, aileler için eğlence, arkadaşlarla eğlence ve toplulukların bir araya geldiği mekânlardır. Özellikle kış mevsiminde çocukların açık alan aktivitelerine erişememesi ve koşulların uygunsuzluğu çocukların kapalı alanlara, dijital ortama maruz kalmalarına neden olmuştur. Ancak kış, mevsime özgü oyun fırsatları sunarak doğası gereği bilinenin aksine daha sağlıklı ve dengeli çocukların gelişimine uygun, katılımcı, yüksek kaliteli oyunu desteklemektedir. Oyun ortamlarının kış aktivitelerini daha iyi kolaylaştırabilmesi için tasarım sürecine dahil edilmelidir.

Bu çalışma, kış aylarında çocukların açık havada oyun oynamasını teşvik etmek amacıyla geliştirilen müdahaleler olarak etkileşimli oyun sistemlerine ve tasarım kriterlerine odaklanmaktadır. Konuyla ilgili literatür çalışmaları irdelenerek, çocuk oyun alanlarını kış kullanımı tasarım ilkeleri oluşturulmuştur. Çalışma ile çocukların yerinde davranış ve tutumlarının araştırılması, fiziksel ve ruhsal gelişimlerine mevsimsel katkılarının tespiti, çocukların ihtiyaçlarına ve açık havada oyun davranışlarına dayalı daha fazla tasarım ilkesinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Oyun alanı, Peyzaj Tasarımı, Kentsel Açık alan, Kış Kullanımı

Determination Of Children's Playground Design Criteria In Cold Climate Regions

Abstract

Nature, in all seasons encourages children's basic needs for physical activity, experimentation, discovery and management. A good outdoor playground should meet children's developmental needs. Children's playground designs need to be adapted to different needs, different age groups, different disabilities and seasons. Daily playgrounds largely determine the way children play, and the design of a good outdoor playground is of great value in terms of children's motor development and concentration skills. Playgrounds are places for children's play, entertainment for families, fun with friends, and places for communities to come together. Especially in winter, children's inability to access outdoor activities and unsuitable conditions have caused children to be exposed to closed places and the digital environment at home. However, winter provides seasonal play opportunities and, contrary to popular belief, supports participatory, high-quality play that is suitable for the development of healthier and more balanced children. Play environments should be included in the design process to better facilitate winter activities.

This study focuses on interactive play systems and design criteria as interventions developed to encourage children to play outdoors during the winter months. By examining the literature studies on the subject, design principles for winter use of children's playgrounds were created. The study aimed to investigate children's on-site behavior and attitudes, determine seasonal contributions to their physical and mental development, and further design principles based on children's needs and outdoor play behavior.

Keywords: Children Playground, Landscape Design, Urban Open space, Winter Use

I. GİRİŞ

Bireyler, kent yaşamına adapte olmaya başladığından beri farklı ihtiyaç ve isteklere yönelik, farklı fonksiyona sahip mekan arayışında olmuşlardır ([1],[2],[3],[4]).Bu mekanlar tek başına veya topluca kullanılabilen açık, yarı açık veya kapalı alanlar olabilmektedir.Mekan, genel tanımıyla insan ilişkilerinin ve bu ilişkilerin gelişmesine katkı sağlayacak gerekli donanımların olduğu yerlerdir ([1],[5]).Mekânın sınırları ise yapılan aktivitelerin özellikleri ve yapısına göre belirlenmektedir ([5]).Kent, bu mekânlardan ve bunları kullanan insanlardan oluşan bir yerleşimdir ([5],[6]). Lynch'e göre kent , açık ve kapalı sembollerin, dini simgelerin, işaret ve levhaların, kulelerin, sütunların, girişlerin ve kırsal alanların bulunduğu bir iletişim mekanı olarak tanımlanmaktadır ([5],[7],[8]).Bu yüzden kent, bu mekânın çeşitliliğiyle birlikte farklı kullanıcılara göre sınıflandırılmaktadır.Bunlardan bazıları kent meydanları, halk bahçeleri, oyun alanları, kamu kurumlarının eğitim, sağlık gibi açık alanları ve bahçeler şeklindeki kullanımlardır ([8],[9]).

Kentsel alanda peyzaj tasarımına konu olabilecek farklı işlevlere sahip pek çok açık alan, özellikle kamusal alanlar, farklı yaş grupları tarafından kullanılmaktadır. Çocuklar bu kullanıcı gruplarının en önemlilerinden biridir ([10]).Bir tasarımcı tasarımlarında hem estetiği hem de işlevi aynı anda ele almalıdır. Özellikle çocuklar için bir alan söz konusu olduğunda fonksiyon daha önemlidir. Çünkü çocuklar çevreyi estetik özelliklerinden çok fonksiyonel özellikleriyle değerlendirirler ([8],[10]).

Açık alanlarda çocuklara yönelik tasarımlar, çocuğu tanımayı, çocuk için oyunun önemini ve gerekliliğini anlamayı, çocukların özellikle toplu alanlarda yaptığı ve yapmak istediği etkinlikleri bilmeyi gerektirmektedir. Çocuk denildiğinde akla ilk gelen oyundur. Oyun, çocuğun kişiliğinin gelişmesinde son derece önemli olan evrensel bir kavramdır ([11]). Oyun,farklı tanımlarda"katılımcının deneyimin kendiliğindenliğine kapıldığı, minimal düzeyde senaryolanmış,açık uçlu bir keşif" yahut oyuncunun bilinçli perspektifinden bakıldığında, aktivitenin kendisi dışında bir ödül almaktan çok kendisi için yapılan bir aktivite olarak görülmektedir.Başka bir deyişle, araçların amaçlardan daha değerli olduğu davranış biçimi olarak betimlenmiştir([11],[14]). Oyun, oynayanın kendi kendine seçildiği ve kendi kendini yönettiği, içsel olarak motive olmuş, zihinsel kuralların rehberliğinde yaratıcı ve aktif, uyanık fakat nispeten stressiz bir ruh hali içinde yürütülen bir aktivitedir. Oyun eğlencelidir, katılımı, özgür seçimi ve oyuncunun kontrolünü içeren bir süreçtir.Amaca değil araca odaklanarak, sıklıkla hayal gücünü içermektedir([11],[12],[13]). Doğal ve zorlayıcı bir aktivite olarak oyun, bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal refahı teşvik ederek çocukların gelişmesi ve öğrenmesi için gerekli koşulları sunmaktadır. Oyun yoluyla çocuk deney yapabilir, sorunları çözebilir, yaratıcı düşünebilir, başkalarıyla işbirliği yapabilir, vb. kendisi ve böylece dünya hakkında daha derin bir bilgi sahibi olabilmektedirler ([12],[15]). Açık havada oynamak aynı zamanda çocuklarda reflekslerin ve hareket kontrolünün daha iyi gelişmesine de katkıda bulunmaktadır. Bu da çocukta daha fazla koordinasyon ve denge sağlamaktadır.Açık hava oyun alanı aynı zamanda çocuklara iç mekan odaklı sınıf aktivitelerinden uzaklaşarak dinlenme imkanı da vermektedir. Sınıfta öğrenimden uzakta harcanan zaman, beyne rahatlama ve bilgiyi yeniden işlemesi için zaman tanımakta ve aynı zamanda zihinsel yorgunluğu

azaltıp, öğrenme keyfini artırma imkanı sunmaktadır ([16],[17],[18],[19]). Açık alanda yapılan aktif oyunlar, çocuğun

gününün önemli bir parçasıdır.Bu alanlardaki güçlü fiziksel oyunlar, çocuklara kapalı mekândaki oyunlardan oldukça farklı şekillerde zaman geçirme şansı sunmaktadır ([18],[19]).Çocuklara fiziksel becerilerini ve yeteneklerini test etme fırsatı vermektedir ([18]). Açık havada oyun ekipman ve malzemeleri, çocuklara doğayı yeni yollarla keşfetme fırsatları sunmaktadır. Güneş ışığına, gölgeye ve diğer elementlere maruz kalmak, çocukların yaşadıkları dünyaları hakkında daha fazla bilgi edinmelerine ve meraklarını artırarak öğrenmelerine yardımcı olmaktadır ([20],[21]). Aynı zamanda oyun alanları, çocuk oyunu için bir merkez, aileler için eğlence ve arkadaş toplulukların bir araya gelmesi için rekreasyon yerleridir ([22],[23],[24],[25]).

Açık hava, doğası gereği çocuğun fiziksel, bilişsel ve sosyoduygusal gelişimi için kritik olan yaratıcı, etkileşimli ve yapılandırılmamış oyunlara katkıda bulunur ([26]).Çocukların oyun seçiminde yaş, cinsiyet, sağlık, sosyo ekonomik düzey, çocukların gelişim düzeyleri, kitle iletişim araçları, oluşturabildikleri çocuk sayıları ve içinde buldukları kültür belirleyici rol oynar ve seçilen oyunlar çocukların farklı gelişim alanını, farklı boyutlarda etkilemektedir. Açık alanlarda yer alan oyun alanlarını etkileyen en önemli çevresel unsurların başında iklim gelmektedir ([26],[27],[28],[29]). Rekreasyon amaçlı, ideal olmayan ortamlardaki açık alanların tipik biçimi ve yapısı genellikle iklimsel taleplere yanıt verecek şekilde şekillendirilmemiştir. Bu durum, özellikle çocuk oyun alanları ve halka açık alanlarda çoğu zaman tasarımın kalitesizleşmesine ve kullanıcı dostu olmayan niteliklere yol açmıştır.İçinde yaşadığımız çevrenin iklimi, çoğu zaman bakış açımızı ve yaşam biçimimizi belirleme eğilimindedir. İklimdeki en ufak değişikliklerde bile mimari tarzlara, bina geleneklerine ve açık alanların tasarımına sıklıkla yansıyan farklı türden sosyal sistemlere ve kültürel özelliklere tanıklık etmemiz mümkün olabilmektedir. Hava olaylarındaki ciddi değişimler, dramatik mevsimsel değişikliklerin mevcut olduğu durumlarda insan davranışını sınırlı bir ölçüden daha fazla etkileyebilir. İklim aynı zamanda mimari ve kentsel tasarımda değiştirici veya belirleyici bir güç olarak da hizmet etmiştir ([28]).

Açık alanlarda konfor her ne kadar sıklıkla yaz sezonu bağlamında tartışılrsa da soğuk hava koşullarının etkisi de çocuğun oyun deneyimini bilinenin aksine olumlu yönde etkilemektedir. Araştırmalar, hava değişimlerinin ve farklı mevsimlerin davranışı ve fiziksel aktivite düzeylerini etkilediğini göstermektedir. Soğuk mevsimde tasarım yoluyla kısmen kontrol edilebilecek iki önemli mikro iklim unsuru vardır: radyasyon ve rüzgar. Ancak kışın, oyun için daha konforlu bir dış mekan alanı yaratmak amacıyla rüzgarları azaltıp radyasyonu artırılması sağlanmakta ve bu da konforu olumsuz etkilemektedir ([28],[29]). Hava tek haneli rakamlara düştüğünde ebeveynlerin çocuklarının içeride kalmasını ve oyun oynamasını istemesi yaygın bir tutumdur. Bütün yaz oyun oynayan çocuklar tüm kış boyunca içeride kaldıkları için sık deneyimleri olumsuz olmaktadır. Kış ve soğuk havalara yaklaşıncan çocukların oyunları genellikle iç mekânla sınırlandırılmaktadır([34]). Ebeveynlerin zaman zaman oyun alanlarındaki güvenliğe dair endişeleri ve çocukların kışın soğuk etkisine maruz kalmaları sebebiyle olumsuz fikir ve tutumları, kış aylarının çocuk için verimsiz geçmesine ve açık hava oyunlarına erişimin kısıtlanmasına sebep olmaktadır ([30]).

Konu çocukların sağlığı, gelişimi ve refahı olduğunda soğuk havanın sahip olduğu tüm faydaları göz önünde bulundurmamak gerekmektedir. Kış aylarında aktif oyunların, çocukların gelişimine ve sağlığına faydaları kısaca şu şekilde sıralanabilir:

1. Çocuklar dışarıyı yeni bir merceklerle görme fırsatı bulurlar:

Yetişkinler ve dahi çocuklar yaz sıcaklarında ve doğanın canlı ortamında kendilerini daha konforlu hissettikleri için bu mevsimi daha çabuk benimsemektedirler. Değişen mevsimler, özellikle kışın bir anda gelişi ve ilk karın düşüşü ile çocukların hissettikleri heyecan, onların yaşadıkları çevreye daha merakla ve yaratıcı gözle bakmalarını sağlamaktadır. Karlar üzerinde renk renk yapraklar, çimensiz toprak, kar örtüsü ve buz kristalleri, çam kozalakları, dallar, gibi unsurlarla, çocuklar çevrelerini farklı bir açıdan gözleme fırsatı vermekte ve bu da hayal güçlerini olumlu yönde geliştirmektedir (Şekil 1). Böylece kış mevsimi dış dünyayı çocuklar için sihirli bir ortama dönüştürmektedir

Şekil 1 Dondurulmuş güneş yakalayıcı örneği [31]

2. Egzersizde artış ve farklı kasların kullanımına olanak sağlar:

Kışa dayalı yapılan aktiviteler arasında kızakla kaymak, karlı bir tepeye tırmanmak veya kardan adam yapmak gibi hareket odaklı farklı oyunlar yer almaktadır (Şekil 2). Kış aylarının getirdiği zorluklar nedeniyle daha büyük kaslarımız büyük ölçüde kullanılmakta ve fiziksel olarak vücut yorulmaktadır. Yetişkinlerdeki bu zorlayıcı kas kullanımı ve fiziksel aktivitedeki artışın aksine bu durum, çocukların kaba motor gelişimini ve genel sağlığını desteklemektedir.

Şekil 2 Kızakla kayak örneği [32]

3. Temiz hava ve bol oksijen alarak virus, bakteri vb. mikroorganizmalara karşı korunma sağlar:

Yetişkinler çoğu zaman kış aylarını soğuk algınlığı ve grip gibi hastalıklarla bağdaştırmaktadırlar. Ancak soğuk algınlığı ve gripin nedeni mutlaka soğuk hava değil; bakteri ve virüslerin bulunduğu kapalı ortamlara uzun süre maruz kalmalarıdır. Soğuk havalarda dışarıda oynamak çocukları hasta etmez; aslında bilinenin aksine onların daha dirençli ve zinde olmalarını sağlamaktadır. Kışın dışarıda oynayan çocuklar kış ayları boyunca daha sağlıklı kalırlar. Bunun nedeni, kış mikroplarının içeride kalmayı sevmesidir, bu nedenle dışarı çıkmak çocukların hastalanmasını önlemektedir.

4. Yeni zorluklar ve sorun çözme yeteneği sağlar:

“Dağınık” olarak nitelendirdiğimiz dış mekan, çocuklar için ilham verici ve eğlenceli ortamlar ve buz parçaları, büyük karlı tepeler ve karla kaplı ağaçlar gibi materyaller sağlamaktadır. Bu ortamlar çocuklara buz tabakasından aşağı kaymak ve karlı bir tepeye tırmanmak gibi yeni zorluklar için fırsatlar sunar (Şekil 3). Kışın dış ortamlarla etkileşim, yeni problem çözme becerilerini teşvik etmektedir.

Şekil 3 Buzdan kaydırak örneği [33]

5. Kışın açık havada oyun oynamak çocukları mutlu eder:

Dışarıda özellikle de günlerin kısa olduğu kış aylarında oyun oynamak çocukların zihinsel sağlığını geliştirmektedir. Özellikle kışın güneşten sağlanan D vitamini, beyindeki serotonin düzeylerini artırarak çocukların zihinsel ve duygusal ruh hallerini düzenlemeye yardımcı olmaktadır. Açık havada yapılan aktif oyunlar, çocukların daha az stresli, depresif ve endişeli hissetmelerine yardımcı olmakta ve aynı zamanda özgüvenlerini de geliştirmektedir. Basit bir yürüyüş bile çocukların soğukta keyifli zaman geçirmelerine imkan tanımaktadır ([34],[35],[36]).

Oyun alanlarının kış aylarında kullanımı ve hatta genel olarak açık havada kış oyunlarına ilişkin araştırmalar ve uygulamalar oldukça sınırlıdır. Tasarım mesleği ve diğer ilgili alanlarda, genel olarak dört mevsim işlev ve değere yönelik oyun alanlarının tasarımı üzerine yapılan çalışmalar, kış aylarında açık havada yaratıcı serbest oyunun önemini göz ardı etmiş ve bunun yerine yalnızca kış ayları için doğa odaklı iç mekan rekreasyon faaliyetleri önerileri sunmuştur ([35],[36],[37]). Ancak çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimlerine katkıları düşünüldüğünde, oyun alanlarının kış kullanımında daha etkin olmasını sağlayacak bir takım hususlara dikkat edilmelidir ([38],[39]).

II. MATERYAL VE METOT

Bu çalışma, kış aylarında çocukların açık havada oyun oynamasını teşvik etmek amacıyla geliştirilen müdahaleler bağlamında etkileşimli oyun sistemlerine ve tasarım kriterlerine odaklanmaktadır. Konuyla ilgili literatür çalışmalarından yararlanarak, çocuk oyun alanlarının kış kullanımına yönelik tasarım stratejileri oluşturulmuştur. Çalışma ile çocukların yerinde davranış ve tutumlarının araştırılması, fiziksel ve ruhsal gelişimlerine mevsimsel katkıların tespiti, çocukların ihtiyaçlarına ve açık havada oyun davranışlarına dayalı daha fazla tasarım ilkesinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

III. BULGULAR

Açık alanda güvenli, sağlıklı ve konforlu oyun alanları ve kamusal alanlar oluşturulurken ilk önce iklim faktörleri dikkate alınmalıdır. Yerel ve mikro iklimsel faktörler (hava kalitesi, gürültü, gölge, sıcaklık, nem, rüzgar, yağmur ve kar) ile alanların ve ekipmanların tasarımı ve konumu arasındaki uyumluluğun sağlanmasına özellikle önem verilmelidir. Sert

hava koşullarında oyun alanları bazı kriterlere dayalı tasarım stratejileri kullanılarak iyileştirilebilir ve termal açıdan daha konforlu hale getirilebilir ([27]).

Genel olarak kış mevsiminde çocuk oyun alanları tasarımında dikkate alınması gereken hususlar şunlardır:

1. Rüzgara karşı korunaklı alanlar oluşturacak şekilde kış rüzgarlarını perdelemek için alanın batı ve kuzeybatı bölgelerine yaprak dökmeyen ağaç ve çalı yığınları yerleştirilmelidir. Yoğun dallı yaprak döken bitkiler kullanılarak aynı rüzgar tamponlama sağlanmalı ve aynı zamanda oyun alanındaki yaşam alanını zenginleştirilmelidir.

2. Gün içinde güneşin ısıtan ışınlarına maruz kalmanın en üst düzeye çıkarılması için, daha oturarak yapılan aktivitelere yönelik oyun alanları alanın güney tarafında konumlandırılmalıdır.

3. Dış mekan oyun ortamlarının tasarımının temeli olarak oyun alanları, "oyun potansiyeli olan alanların toplamı olarak düşünülmeli ve planlama, mekanların oyunu en üst düzeye çıkaracak şekilde düzenlendiği süreç olarak değerlendirilmelidir.

4. Oyun ortamının bir bütün olarak tasarlanması, tüm gelişimsel becerileri teşvik eder ve çevredeki peyzajın daha geniş bağlamını birleştirir; Bütünsel tasarım, mekanların bir araya getirilmesinin birbirine bağlılığını ve aralarında meydana gelen etkileşimi açıklar. Her benzersiz, bireysel oyun alanının tasarımı, oyun ortamı kullanıcılarının farklı gelişimsel ihtiyaçlarını daha spesifik olarak karşılamalıdır.

5. Farklı oyun alanları, çeşitli gelişimsel temelli ihtiyaçları ve kişisel/sosyal deneyimleri sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. Oyun alanları kış aylarında hem yüksek enerjili aktiviteler için açık alanlar hem de daha yerleşik sosyal etkileşim için alanlar içermelidir.

6. Tasarım her mekanı bütünden ayırmadan, alanı tanımlayacak şekilde şekillendirmelidir. Farklı alanların tanımı, oyun aktivitelerinin dengesini daha iyi destekleyecektir.

7. Oyun alanında kullanılacak bitki seçiminde dört mevsim varlığı, beş farklı duyu uyarma kapasitesi ve türün genel dayanıklılığı dikkate alınmalıdır.

8. Ağaç kütlelerinin doğu veya kuzeydoğu tarafına yönlendirilen oyun alanları, kış aylarında güneşin ısıtan ışınlarını engellemeden, yaz güneşinden kurtulmak için gölgeli alanlar sağlayarak aktiviteler için ideal lokasyonu sağladığı dikkate alınmalıdır.

9. Çocuk oyun alanları tasarlanırken sürdürülebilir uygulamalar her fırsatta kullanılmalıdır. Tasarımda düşük etkili yağmur suyu toplama ve arıtma yöntemleri kullanılmalı ve malzeme seçimi, tesis paleti ve bakım rejimlerinin çevresel maliyetleri dikkate alınmalıdır.

10. Her dış alan için ısı noktaları veya korunaklı bölgeler sağlanmalıdır. Oyun alanının çok soğuk olması durumunda, güneşe bakan açık renkli yüzeyler, dokunmanın rahat olması ve ısı tutma özelliğinin artması için koyu renklere boyanmalıdır. Yalıtım kalitesini en üst düzeye çıkarmak için dış mekanlarda ağır ahşap yapı kullanılmalı ve soğuk iletkenlik özelliğinden dolayı metalden kaçınılmalıdır.

11. Paten yapmak, kaydırak oluşturmak veya buzdan heykel yapmak için su basan alanlara uygun bir su kaynağı sağlanmalıdır.

12. Rüzgar ve karın sürüklediği desenlerin yanı sıra güneşten gelen yansımaları da tahmin ederek mevcut oyun yapılarını kış oyun alanına entegre edilebilir. Oyun yapılarının güverteleri dikkatli bir şekilde yerleştirildiğinde barınak olarak kullanılabilir.

13. Yaz oyun biçimlerine yenilikçi yaklaşımlar geliştirilerek kış koşullarına uyarlanabilir. Örneğin kar ayakkabılı softbol, kartopu, kar ayakkabılı futbol ve futbol vb. tanıtılabilir. Snolf'a (kar golfünün bir türü) bile imkan oluşturulabilir.

14. Açık alandaki oyun ortamı, çocuklar ile doğal süreçler arasındaki etkileşime izin vermeli ve doğal unsurları ekipman ve oyun malzemesi olarak kullanılmalıdır.

15. Zemin örtüsü seçimi, hareketlilik, dayanıklılık ve uygun maliyetten ödün vermeden düşmeleri tamponlayacak enerji emme kapasitesi ihtiyacını dengelemelidir; bakım gereksinimleri de dikkate alınmalıdır.

16. Erken ilkbahar ve geç sonbahar gibi marjinal mevsimleri uzatmak için her türlü çaba gösterilmelidir, böylece açık alanlar hem çocuklar hem de yetişkin tüm potansiyel kullanıcılar tarafından en üst düzeye çıkarılabilir. Geliştirilmiş mikroklimatik alan tasarımı yoluyla kışın neden olduğu rahatsızlıkların en aza indirilmesi (yani rüzgarın soğğunun azaltılması, güneşe maruziyetin artırılması ve güneş ceplerinin oluşturulması) yoluyla, kamusal açık alanların ve rekreasyon alanların daha uzun süre kullanılması öngörülebilir.

17. Buz ve karı çocuk oyun alanlarında yaratıcı malzemeler olarak görmek, her bir lokasyona ait ve her bir lokasyondan kaynaklanan, kendine has özellikleri olan ortamların sağlanmasına imkan tanır. Kar, büyüleyici şekillere dönüştürülebilir ve düz alanlar, yalnızca eğimler oluşturularak ve karı belirli bir alan etrafında hareket ettirerek engebeli hale getirilebilir. Kar ve buzun sanatsal olarak kullanılacak malzeme olarak görülmesi durumunda ortaya çıkabilecek değişikliklerin sınırsız olduğu düşünülerek kış odaklı oyun alanları tasarlanmalıdır ([27],[40],[41],[42],[43]).

IV. TARTIŞMA

Kentsel açık alanlarda yer alan ve farklı bireylere hitap eden kentsel mekanların, hava koşullarına karşı koruma veya modifikasyon için öncelik seviyelerine karar verme aşamasında, çeşitli kullanıcı gruplarının ihtiyaçları dikkatli bir şekilde belirlenmelidir. Bu ihtiyaçlar çevresel, fiziksel, ekonomik ve sosyal faydaları içermelidir. Özellikle kullanıcıyı çocuk odaklı olan, geniş bir aktivite ve kullanıcı yelpazesine yönelik oyun alanları ve kamusal alanlar aynı zamanda oturma, sohbet etme, buluşma, kalma, oyalanma, hayal kurma, okuma, yeme, içme, gösteri yapma, protesto etme, hatırlama ve kutlama fırsatları yaratma potansiyeline sahip olmalıdır. Sosyal keyif, görsel zevk, güvenlik, güçlü kimlik, doğayla temas, sağlıklı koşullar ve duyu uyumu, kentten fiziksel organizasyonunun yönlendirilmesi gereken hedefler olarak görülmelidir. Dolayısıyla bu alanlar hem çocuk için hem de ebeveynler için uzun zaman geçirebilecekleri, kalite ve güvenlik açısından bazı donanımlara sahip olmalıdır. Little ve Eager (2010)'da yaptıkları çalışmada çocuk oyun alanı tasarlanırken çevresel ve fiziksel koşullar açısından risklerin belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Kentsel açık alanlarda etkili oyun için alanların tasarlanmasına olan beklentinin yanı sıra, bu etkinliklerin gerçekleştirilmesi için kullanıcıların kültürel, demografik, sosyal ve toplumsal özellikleri dikkate alınarak özellikle çocuklar açısından uygun öğrenilebilir bir ortamın sağlanması da iyice düşünülmesi gereken bir konudur. Çocuğun bütünsel gelişimine paralel olarak, doğaya uyum sağlayacak ve çocukluk algısını ve motor yeteneklerini

geliştirecek açık hava oyun alanları tasarlamak, bu alanlarda çocuk gelişimine katkı sağlamak açısından önemlidir.

Chuang ve Chang (2012), kültür odaklı oyun alanları tasarım modeli önermiş ve mevcut oyun alanı tasarım ilkelerini gözden geçirmişlerdir. Kentsel mekanların en önemli bileşeni olan çocuk oyun alanları, bisiklet, yürüyüş yolları ve koşu, kayak ve yürüyüş parkurları dahil olmak üzere oyun alanlarına ve kamusal alanlara erişim sağlayan rekreasyon yolları kentsel planlama aşamasında yerel ve bölgesel ölçekte dikkatli bir şekilde konumlandırılmalı, güvenli mekanlar olmalı ve bu alanlar tercihen hava karardığında aydınlatılmalıdır ([44],[45]). Sürdürülebilir tasarım sürecindeki riskler ve uygunsuz koşullar önceden belirlenmelidir. Wahab vd. (2021), bu makale evrensel tasarımın, çocukların kamusal oyun alanlarında uygulanmasında karşılaşılan zorlukları tespit etmiştir. Bu, gündüz saatlerinin son derece kısa olduğu kış dönemlerinde yüksek enlemlerde kritik öneme sahiptir. Çocuk oyun alanları özellikle çocukların kolayca erişebileceği bir yerde olmalı ve belediye veya mahalle genelinde bir ağ oluşturmaktadır. Pressman, (1994) özellikle iklimin ideal olmadığı bölgelerde, iklim faktörlerinin kamusal alan ve oyun alanlarının tasarımına entegre edilmesinin önemini vurgulamaktadır. Böyle bir yaklaşım, çocuklar da dahil olmak üzere tüm kullanıcılar için kentteki mevcut konfor koşullarının iyileştirilmesine katkıda bulunacak dış tasarım ilkelerinin geliştirilmesini mümkün kılmaktadır.

V. SONUÇ

Kentsel mekanların uzun vadede kullanımına yönelik yapılan çalışmalarda, daha çok çocuk oyun alanlarının belirleyicisi olarak oyun alanlarının tasarımına odaklanmış olsa da, çocukların nerede ve nasıl oynayacağını etkileyen birçok başka faktör de bulunmaktadır. Bunlardan en önemlilerden birisi ve belirleyicisi de iklim faktörüdür. Güneş ışığına maruz kalma, mevsimsellik ve gölge sağlanması gibi diğer çevresel faktörler de çocukların oyun ortamı seçimini etkilemektedir. Bu bağlamda mevsimlerin açık hava aktivitelerini büyük ölçüde etkilediği için oyun alanlarının yaz ve kış programlarının yapılması önemlidir. Kış planı, diğer faktörlerin yanı sıra kar temizleme olanaklarını, kar birikinti alanlarını ve eriyen kardan kaynaklanan akıntıları da içermelidir. Kış planı, kış aktivitelerine de yer vermeli ve bunların da kış aktiviteleri kadar detaylı planlanması gerekmektedir. Doğanın sunduğu koşullar amaca uygun çeşitlilikte değilse, yerel kaynaklar ve iklim koşullarına dayalı tedbirlerin planlanmasıyla değiştirilebilmesi mümkün olmalıdır.

Bir kış şehrinde tasarımda çocuk oyun alanının aktif kullanılabilmesi için kar, buz ve kar depolama gibi faktörler dikkate alınmalıdır. İyi tasarım, başta çocuklar, yaşlılar ve fiziksel engelliler olmak üzere her yaş grubundan insanın topluluk içinde daha bağımsız bir şekilde hareket etmesine olanak tanıyarak konforlu ve güvenli ortam sağlayacaktır. Erişilebilir tasarım stratejilerinin belirlenmesi ve uygulanması, yüksek kaliteli kentsel tasarımın temel unsurları olarak planlanmada yerini almalıdır. Bu çalışmalar sayesinde belirlenen tasarım ilke ve stratejileri, özellikle kış kentlerinde kamusal alanların daha etkin kullanımı için soğuk iklim dostu şehirlere geniş kapsamlı bir genel bakış ve bu şehirlerin yaratılması için ilham verici bir kent rehberi oluşturmaya öncülük edecektir.

REFERENCES

- [1] Carmona, M. (2021). Public places urban spaces: The dimensions of urban design. Routledge.
- [2] Ahmed, Z., Asghar, M. M., Malik, M. N., & Nawaz, K. (2020). Moving towards a sustainable environment: the dynamic linkage between natural resources, human capital, urbanization, economic growth, and ecological footprint in China. *Resources Policy*, 67, 101677.
- [3] Davis, K. (2015). The urbanization of the human population. In *The city reader* (pp. 43-53). Routledge.
- [4] Krier, R. (2021). *The Work: Architecture, Urban Design, Drawings, and Sculptures*. Birkhäuser.
- [5] Stanek, L. (2012). Architecture as space, again. Notes on the 'Spatial Turn'. *SpecialeZ*, 4, 48-53.
- [6] Pellegrino, P., & Jeanneret, E. P. (2009). Meaning of space and architecture of place.
- [7] Wohl, S. (2017). From form to process: Re-conceptualizing Lynch in light of complexity theory. *Urban Design International*, 22, 303.
- [8] Lynch, K. (2013). "The Image of the Environment" and "The City Image and Its Elements": from *The Image of the City* (1960). In *The urban design reader* (pp. 125-138). Routledge.
- [9] Dempsey, N., Brown, C., Raman, S., Porta, S., Jenks, M., Jones, C., & Bramley, G. (2010). Elements of urban form. *Dimensions of the sustainable city*, 21-51.
- [10] Ayala-Azcárraga, C., Diaz, D., & Zambrano, L. (2019). Characteristics of urban parks and their relation to user well-being. *Landscape and urban planning*, 189, 27-35.
- [11] Acar, H. (2013). Landscape design for children and their environments in urban context. In *Advances in landscape architecture*. IntechOpen.
- [12] Talarowski, M., Cohen, D. A., Williamson, S., & Han, B. (2019). Innovative playgrounds: Use, physical activity, and implications for health. *Public health*, 174, 102-109.
- [13] Raney, M. A., Hendry, C. F., & Yee, S. A. (2019). Physical activity and social behaviors of urban children in green playgrounds. *American journal of preventive medicine*, 56(4), 522-529.
- [14] Gray, P. (2013). Definitions of play. *Scholarpedia*, 8(7), 30578.
- [15] Dymont, J., & O'Connell, T. S. (2013). The impact of playground design on play choices and behaviors of pre-school children. *Children's Geographies*, 11(3), 263-280.
- [16] Canli, S. K., & Demiralp, D. (2020). Çocuk oyun alanlarının tarihi gelişimi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 3(6), 60-75.
- [17] Kim, Y. G., Kim, H., & Maeng, S. H. (2018). Characteristics of inclusive playground guidelines. *Journal of the Korean Institute of Landscape Architecture*, 46(6), 75-84.
- [18] Shute, V. J., Smith, G., Kuba, R., Dai, C. P., Rahimi, S., Liu, Z., & Almond, R. (2021). The design, development, and testing of learning supports for the Physics Playground game. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*, 31, 357-379.
- [19] Çukur, D., & Özgüner, H. (2008). Kentsel Alanda Çocuklara Doğa Bilinci Kazandırmada Oyun Mekani Tasarımının Rolü. *Turkish Journal Of Forestry*, 9(2), 177-187.
- [20] Hurst, K., Lee, C., & Ndubisi, F. (2023). Universal Design in Playground Environments: A Place-Based Evaluation of Amenities, Use, and Physical Activity. *Landscape Journal*, 42(2), 55-80.
- [21] Stanton-Chapman, T. L., & Schmidt, E. L. (2017). Creating an inclusive playground for children of all abilities: West Fork Playground in Cincinnati, Ohio. *Children, Youth and Environments*, 27(3), 124-137.
- [22] Herrington, S., & Studtmann, K. (1998). Landscape interventions: new directions for the design of children's outdoor play environments. *Landscape and urban planning*, 42(2-4), 191-205.
- [23] Timur, U. P., Erzincin, P. E., Aytas, I., & Timur, O. B. (2018). Çocuk Oyun Alanlarında Çocuk-Oyun-Doğa Bütünleşmesi İçin Tasarım Önerileri. *Materyal Bilgileri*, 28.
- [24] Demir, B. (2019). Çocuk oyun alanları ve rekreatif alanların kullanıcıları açısından değerlendirilmesi (Çankırı ili örneği) (Master's thesis, Kırıkkale Üniversitesi).
- [25] Yücel, G. F. (2005). Çocuk Oyun Alanları Tasarımı. *Journal Of The Faculty Of Forestry Istanbul University*, 55(2), 99-110.
- [26] Elshater, A. (2018). What can the urban designer do for children? Normative principles of child-friendly communities for responsive third places. *Journal of Urban Design*, 23(3), 432-455.
- [27] Pressman, N. (1994). Climatic factors in play areas and public space. *Archit. Behav.*, 10, 417-427.

- [28] Fjortoft, I., & Sageie, J. (2000). The natural environment as a playground for children: Landscape description and analyses of a natural playscape. *Landscape and urban planning*, 48(1-2), 83-97.
- [29] Copeland, K. A., Sherman, S. N., Khoury, J. C., Foster, K. E., Saelens, B. E., & Kalkwarf, H. J. (2011). Wide variability in physical activity environments and weather-related outdoor play policies in child care centers within a single county of Ohio. *Archives of pediatrics & adolescent medicine*, 165(5), 435-442.
- [30] Vanos, J. K., Herdt, A. J., & Lochbaum, M. R. (2017). Effects of physical activity and shade on the heat balance and thermal perceptions of children in a playground microclimate. *Building and Environment*, 126, 119-131.
- [31] <https://runwildmychild.com/outdoor-winter-activities-for-kids/>, Erişim Tarihi:17.11.2023
- [32] <https://rothmanortho.com/stories/blog/sledding-injuries>, Erişim tarihi: 17.11.2023
- [33] <https://savvytokyo.com/sapporo-snow-festival/> ErişimTarihi: 17.11.202
- [34] Vecellio, D. J., Vanos, J. K., Kennedy, E., Olsen, H., & Richardson, G. R. (2022). An expert assessment on playspace designs and thermal environments in a Canadian context. *Urban Climate*, 44, 101235.
- [35] Pfautsch, S., & Wujeska-Klaue, A. (2021). *Guide to Climate-Smart Playgrounds: Research Findings and Application*.
- [36] Kennedy, E., Olsen, H., Vanos, J., Vecellio, D. J., Desat, M., Richters, K., ... & Richardson, G. R. (2021). Reimagining spaces where children play: developing guidance for thermally comfortable playgrounds in Canada. *Canadian Journal of Public Health*, 112(4), 706-713.dyme
- [37] Bishop, K., & Corkery, L. (Eds.). (2017). *Designing cities with children and young people: beyond playgrounds and skate parks*. Taylor & Francis.
- [38] Herrington, S., & Lesmeister, C. (2006). The design of landscapes at child-care centres: Seven Cs. *Landscape Research*, 31(1), 63-82.
- [39] Pouya, S., Bayramoğlu, E., & Demirel, Ö. (2016). Doğa ile uyumlu fiziksel engelli çocuk oyun alanları. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 1(1), 51-60.
- [40] Krishnamurthy, S., Steenhuis, C., Reijnders, D., & Stav, T. (2018). Child-Friendly Urban Design. *Observation on Public Space from Eindhoven (NL) and Jerusalem (IL)*, Bernard van Leer Foundation, 11.
- [41] Emmett, M. (2012). *Universally designed playgrounds: an outdoor play place for all*.
- [42] Sabri, C. R., & Abbaspourasadolah, J. (2014). Principles of Nature in the Design of Playgrounds. *International Journal of Architecture, Engineering and Construction*, 3(3), 210-223.
- [43] Little, H., & Eager, D. (2010). Risk, challenge and safety: Implications for play quality and playground design. *European Early Childhood Education Research Journal*, 18(4), 497-513.
- [44] Chuang, Y. J., & Chang, T. Y. (2012). *Next Innovation Playground: A cultural oriented product design model*.
- [45] Ab Wahab, L., Ismail, K., Lop, N. S., Mohd, N. A., & Radzi, M. H. (2021). A Scoping Review on the Challenges in Implementing Universal Design on Children Public Playground.